

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז ו' ר"ש דל"ז למוחקי וכמ"ש תוס' לעיל ד"ה לפלו, ב) רש"ל מ"ו, א) שבוטע מו"ז, ד) צ"צ מו"ז ס' (שמות כג), ו) גי' רש"ל לרב כהנא דלעיל.

רבינו הנגאל

בעי אמרימר אליבא דמאן דאמי' דיינינן דינא דמסורות עשו תקנת נגול במסור ומשתבע הנמסר ושקיל, אי לא, ועלתה בחיקי. וקימא לן כל תיקי דממונא לקולא ולא משתבע ולא שקיל ולא מידי. ודאינו פשקס רבינו הגאון בספר שבוטעות נשבע כמה נעש נוטל מן המסור חצי מה שנשבע, דקימא לן ממון המוטל בספק חולקין. ותיקי דממונא ספק הוא, ובהדאי אמרינן המסור הוא מכ"ז אבות נזיקים ולאו קנסא הוא אלא ממונא הוא, ודוא מפורש בתחלות המסכת, ולא עוד אלא דחזינן סוגיא דשמעתא במסקנא עשו תקנת נגול במפסיד ממון חבירו בידים, ונשבע ושקיל. ההוא גברא דבטש בכספתא דחבירה וכו'. בטש, פ' בעיטה שהיא רפיסה ברגל. בכספתא, פ' ארגו שמשימין שם הכספין. א"ל רב ייער לרב אשי טעננ כסא דכספא בבירה מאי, אמר ליה חזינא אי אינש אמיד הוא וכו'. פ"ה זצ"ל שמע מינה עשו תקנת נגול כמפסיד ממון חבירו בידים. וירושלמי. חד בר נש אפקיד בהדיה חבירה חד שק צורר ואריעו אונס. הדין הוא אמר סיגין הוא מלא ואיהו הוא אמר מיטסנין הוא מלא. אתא עובדא קומיה דרב ואמר הדין זה נשבע ונטול. ר' יוחנן בעי מהו שיטעננ דברים שאינם ראויין לו. נשמעינה מן הדא אריסיה דרב וזוא אפקיד גבי חד בר נש ליתרא דדהבא, מית בר וזוא ומית אריסיה דרב וזוא. אתא עובדא קומיה ר' ישמעאל בר' יוסי אמר מאן לא ידע דכל מה דאית ליה לאריסיה דרב וזוא, דבר וזוא הוא, דיתיהבין לבניו דבר וזוא.

הוא ליה לבר וזוא בנין רבון[רבן ובנין (ו)]רבין[רבין]אמר יסבון רבון[רבא] פלגיא (ומאן) [וכדן] דדוקא רבן יסבון פלגא. (דמר') [דמרן] ר' ישמעאל בר' יוסי. אתא עובדא קומיה ר' חילא אמר אי מאן מן הדא ליתא את שמע מינה כלום. ויתיהבין לבניו דאריסיה, אמר ליה מריה דפקדנא כבר יהיבת פלגא. אמר ליה מה שנת על פי ב"ד נתת, ומה שאתה נותן על פי ב"ד אתה נותן. מהו דיימרון בניהו דאריסיה לבוניה דבר וזוא הוו לן מאן דנסיבתי. יכלין למימר דדוקא רבון[רבא]בין נחלוך להן מה שנעשה על פי ב"ד נעשה. מהו דיימרון דנסיבתי. יכלין למימר דדוקא רבון[רבא]בין נחלוך עמבון. יכלין למימר להו מצאיה מצאנו. אמר ר' יצחק לית בין דקיקא לרבביא אלא כמי שניתן להם במתנת. א"ל רב אדא

ד"ה משלם מה שצמחו. רבא מתוך לה לטעמיה בכלים שדרך להטמין בגדיש: אלא דמי גדיש. אס הצעירו צעל השדה ללא קביל עליה אלא נטירותא דגדיש: חטין וחיפן נשעורים. אע"פ שנותן לו רשות לחטין אינו משלם ראיתי אלא שעורין לפיכך לא נוהרתי בהן כל כך: מאי הוה ליד גזיה דאזקסיה. צידים שטרפתו או שהשליכמו לים. ולא דמי למשאליל מקום לחצירו להגדיש שעורין והגדיש חטים דאמרן לעיל אינו משלם אלא דמי שעורין דמצעיר לא מוזק צידים הוא אלא פושע דכסתיצ"ב כי תלך אש מענמה מפי המורה: פשעה זו. לא שמרמו כדרך השומרים ואכד: [בדרינא] מפניוים לה. משמיה דרבא אמריתו לה: שעורין וחיפן בחטין. ונתן לו רשות להגדיש שעורין ולא חטין: שמעיש מילתא לר' יהודה. אליצא דר' יהודה דמתני': עשו תקנת נגול בנאשו. כי היכי דתקנו רבנן לנגול לישבע כמה גזלו ויטול דתנן במסכת שבוטעות (דף מד:) אלו נשבעין ונוטלין השכיר והגזול כך תקנו בנאשו שינבע מה הטמין ויטול: אליצא דמ"ד לא דיינינן דינא זגרמי. בפרק הגזול ומאכיל [לקמן דף קז:] כנספסא. ארגו שמיחין זו כספים: אמיה. עשיר שאומדין אותו לכלי כסף: מתנ"י

הכונם פרק ששי בבא קמא

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו אבא במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שהיה בתוכו ומודה ר' יהודה לחכמים במשאליל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד בלהגדיש חטין והגדיש שעורין וחפינ בשעורין שעורין וחפינ בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אמר רבא יהנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה ליד גביה דאזקתיה יפשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי א"ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתו לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי אמר רב שמעית מילתא לר' יהודה ולא ידענא מאי

היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש דמ"ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן אלא כי תבעי לך אליבא דמ"ד דיינינן דינא דגרמי. עשו תקנת נגול במסור או לא דמשתבע ושקיל או לא יתיקו ההוא גברא דבטש בכספתא דחבירה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בוגה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומורים חכמים לר' יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים אמר ליה אי דקא טעין וזוי הכא נמי הכא ^(במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא יתיקו א"ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה חזינא אי אינש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי אינשי מהוינא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה א"ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזול לחמסן א"ל לחמסן יהיב דמי גזולין לא יהיב דמי א"ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה והואמר רב הונא תלויה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני: מתנ"י

שומרתו ולא דמי נמי לארנקי בגדיש דרגילין טפי דמנחי מרגניתא בכספתא ואין לפרש דלענין שבועה מצעיל ליה אי עשו תקנת נגול ויהא נאמן לומר שהיה זו מרגניתא דל"כ מה היה אומר לרב אשי לאו היינו מתנ"י מה ענין זה למנשתינו: **במה בין גזול לחמסן**. בלישנא דקרא אין חילוק צייניהם והכא קצעי מה צין גזולן דרבנן לחמסן דרבנן דתניא בפ' זה בורר (סנהדרין דף כה:) הוסיפו עליהם הגוללים והחמסנים ומפרש גזול לא יהיב דמי וצמיצאת חרש שוטה וקטן כדמוקי ליה התם דאין פסול מן התורה אלא משום דרבי שלום: **החמסן יהיב דמי**. וכשלא אמר רוצה אני כדמפרש אכל מן התורה אינו פסול אלא היכא דלא יהיב דמי אכל היכא דיהיב דמי כשר אע"ג דלא אמר רוצה אני אע"פ שעובר על לאו דלא תחמוד הא אמרי' בפרק שנים אוחזין (צ"מ דף ה: ושם ד"ה גזל) לא תחמוד לאינשי גזל דמי משמע להו וההיא דסוף מכילתין (דף קט.) דמייתי מחמסן בני יהודה דאפילו היכא דיהיב דמי הוה כאלו נוטל נשמתו לאו דרשה גמורה היא אלא אסמכתא צעלמא דחמסן דקרא היינו גזולן דלא יהיב דמי וא"ת כיון דחמסן דיהיב דמי פסול מדרבנן א"כ כי אמרי' בפ' שנים אוחזין (צ"מ ד' ה: ושם ד"ה גזל) אלא הא דאמר רב הונא משביעים אותו שבועה שאינה ברשותו נימא מינו דחשיד כו' ומשני מורה ואומר דמי קיהיצנא מ"מ מה מידן צדק אס הוא מעכב הפקדון צידו ורוצה ליפטור צדמים צעל כרחו של צעלים הרי הוא חמסן ופסול לשבועה מדרבנן ואכתי נימא מינו דחשיד כו' וי"ל דמ"מ בגזולן דאורייתא אין להוכיח שלא יהא חשוד אשבוטתו ועוד דחמסן דרבנן כשר הוא ואינו פסול עד שיכריזו עליו כדאמר בפ' זה בורר (סנהדרין ד' כו:) ואפילו אס הוא ידוע שנעשה חמסן צענין זה שמה לא ראו חכמים לפסולו צדק וגם לא להכריז אלא דוקא כי שקיל וחסיק צורע צעל כרחייהו דצעלים והמקשה דקא פריך נימא מינו דחשיד כו' אע"ג דהא ודאי קיס לן גזולן דרבנן צעני הכרזה ואינו נפסל עד אחר הכרזה כל עיקר לא היצא דברי רב הונא אלא משום דמקשה והא קעצר גזל תחמוד א"ר הכי מקשה כיון שפטור עצמו כמה שטען נגנזו או נאצדו ואינו משלם דמים אלא לפי שאינו רוצה לישבע ואס היה פוטרו מן השבועה לא היה משלם כלום א"כ נימא מינו כו' ומשני מורה ואומר כו' וגם אס היה פוטרו מן השבועה שמה כמו כן היה משלם דמים לפי שמעכב הפקדון צידו ולהכי לא חשיד אמונא: פסולא

סב.

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבא במדליק בתוך של חבירו משלם כל מה שבתוכו. כלומר דבצר שדרכו כגון מוריגים וכלי צקר אצל ארנקי בגדיש לא מחייבי רבנן אע"פ שדקדקנו וכלל הני דלעיל שיהא משלם כל מה שצמחו לרבנן כמו לר' יהודה הני מילי היכא דקתני ומודים או היכא דקתני דברי הכל אכל הכא צמה דברים אמורים קתני ורבנן מילתיהיו מפרשי ולאו אמילתא דרבי יהודה קיימי:

שאינו משלם אלא דמי שעוריהם. צמדליק בתוך שלו איירי דאי צמדליק בתוך של חצירו שעורין והגדיש חטין למה לא ישלם חטין כיון דחזי להו ובסמון מדמי להו נמי לנותן דינר זהב לאשה ופשעה זו משמע דהיינו מדליק בתוך שלו והלכה בתוך של חצרו:

לרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון באש בו. לרבנן נמי הוה מצי למימר דעשו תקנה בצירה בכל דבר ובגדיש צמוריגין אלא רבותא אשמועי' דלרבי יהודה אפי' ארנקי בגדיש עשו תקנת נגול:

עשו תקנת נגול במסור או לא. כתב רב אלפס כגון שיש עדים שמסרו ואיצד ממונו ואין יודעין כמה תיקו וכל תיקו דממונא לקולא ובזס רב האי גאון כתוב שינבע ויטול מחלה שכל תיקו דממונא חולקין ואין נראה לר"י לחייב כלל משום תיקו ור"ת מפרש דהך צעיל כשהמוסר מנחיש את הנמסר דומיא דנגול שצבועת דגולן מנחישו אכל אס המוסר עצמו אינו יודע כמה ישבע נמסר כמה הפסיד ויטול ולר"י נראה דהך צעיל אפילו אין המוסר יודע דומיא דתקנת נגול בנאשו שאין המצעיר יודע כמה הפסיד הניזק דמצעי ליה במסור אי עשו תקנתא או לא:

מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא. אפילו יש עדים שהיה זו מרגניתא מצעיל ליה דשמה לא אצעי ליה לאסוקי אדעתיה להאי ולא אמרינן מאי הוה ליה גביה דאזקיה כיון דלא רגילי אינשי לאנומי כלל ולא דמי לדינר זהב דלעיל דאצעי לה לאסוקי אדעתא טפי דפעמים שאומר כן דירא שאס הימה יודעת שהוא של זהב לא הימה

עין משפט ונר מצוה

סו א מיי' פ"ד מהל' ג"מ הל' יא סמג עשין סט טו"ש"ע ח"מ ס' תיח סעי' יד:

סו ב מיי' שם טו"ש"ע שם סעי' טו:

סא ג ד טו"ש"ע ח"מ ס' תלא סעי' ד:

סא ה מיי' פ"ד מהל' ג"מ הל' יב ופ"ו מהל' חובל ומוזק הלכה ו' סמג עשין סט וס' ע טו"ש"ע ח"מ ס' תיח סעי' יג וס' 5 סעי' 1 וס' שפת סעי' א:

עו א מיי' פ"ו מהל' חובל ומוזק הל' 1 סמג עשין ע טו"ש"ע ח"מ ס' שפו סעי' א:

עא ז מיי' שם פ"ח הל' 1 סמג עשין ס' שפת סעי' 1 ורב אלפס מקומו ועוד צ"פ י דף מנ"י:

עב ח ט ב מיי' שם פ"ו הל' יא סמג שם טו"ש"ע שם סעי' א:

עג ל מיי' פ"י מהל' עדות הל' ד ופ"י מהל' מכירי הל' ה סמג לאוין יריד טו"ש"ע ח"מ ס' לד סעי' יג וס' רה סעי' ח: ע"ד מ מיי' פ"א מהל' גזילה הלכה ג סמג לאוין קפו טו"ש"ע ח"מ ס' שנו סעי' ז:

עה ג מיי' פ"י מהל' מכירה הלכה א סמג עשין פט טו"ש"ע ח"מ ס' רה סעי' א:

עו ס מיי' פ"י מהל' עדות הלכה ד סמג לאוין ריט טו"ש"ע ח"מ ס' לד סעי' יג:

גליון הש"ס

גכ' עשו תקנת נגול במסור. עיין לעיל דף נד ע"א תוס' ד"ה חמור. ולקמן ע"ב תוס' ד"ה ילאו שטרות:

מוסף רש"י

תלוה וחובין. מי שחלו אותו או עשו לו יסורין עד שמכר וקיבל הדמים ואמר רוצה אני, זביניה זביני. ולא יוכל לחזור בו (רשב"ם בבב' סז).